

Administratoru grupēšanas risku grupās noteikšana kā ierobežotas pieejamības informāciju tiesiskais pamats

Informācijas atklātības likums reglamentē personas tiesības saņemt informāciju, kas ir valsts pārvaldes iestāžu rīcībā vai kuru iestādēm atbilstoši to kompetencei ir pienākums radīt. Informācija ir pieejama sabiedrībai visos gadījumos, kad normatīvajos aktos nav noteikts citādi.

Saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 10. panta trešās daļas pirmo teikumu vispārpieejamu informāciju iestādei ir pienākums sniegt jebkuram, kas to vēlas saņemt, ievērojot personu vienlīdzību informācijas iegūšanā. Pieprasītājam nav īpaši jāpamato sava interese par vispārpieejamu informāciju, un to viņam nevar liegt tāpēc, ka šī informācija neattiecas uz pieprasītāju. Proti, personai nav jāpamato savas tiesības uz pieeju šai informācijai, bet šīs tiesības tiek prezumētas. Arī Regulas 15. pantā ir noteiktas datu subjekta tiesības saņemt no pārziņa apstiprinājumu par to, vai attiecībā uz datu subjektu tiek vai netiek apstrādāti personas dati, un, ja tiek, datu subjektam ir tiesības piekļūt attiecīgajiem datiem un saņemt informāciju, tostarp visu pieejamo informāciju par attiecīgās personas datu kategorijām (šā panta 1. punkta b) apakšpunkts), kā arī saņemt apstrādē esošo personas datu kopiju (šā panta 3. punkts).

Atbilstoši Informācijas atklātības likuma 10. panta trešās daļas 4. punktam, ja pieprasītās informācijas kopums ietver arī ierobežotas pieejamības informāciju, iestāde izsniedz tikai to informācijas daļu, kas ir vispārpieejama. To informācijas daļu, kas ietver ierobežotas pieejamības informāciju, izsniedz, ievērojot normatīvajos aktos noteikto īpašo kārtību. Tādējādi no tiesību normām izsecināms vispārējs princips, ka ikvienam ir tiesības pieprasīt un iegūt informāciju, kas ir konkrētas iestādes rīcībā, izņemot gadījumus, ja tiesību normas izņēmuma kārtībā nosaka informācijas brīvas iegūšanas ierobežojumu.

Saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 5. panta pirmajā daļā noteikto ierobežotas pieejamības informācija ir tāda informācija, kura ir paredzēta ierobežotam personu lokam sakarā ar darba vai dienesta pienākumu veikšanu un kuras izpaušana vai nozaudēšana šīs informācijas rakstura un satura dēļ apgrūtinā vai var apgrūtināt iestādes darbību, nodara vai var nodarīt kaitējumu personu likumiskajām interesēm. Informācijas atklātības likuma otrās daļas 2. un 5. punktā noteikts, ka par ierobežotas pieejamības informāciju uzskatāma informācija, kas paredzēta un noteikta iestādes iekšējai lietošanai, kā arī informācija, kas attiecas uz atestācijas, eksāmenu, iesniegto projektu (izņemot projektus, kuru finansēšana paredzēta ar valsts sniegtu galvojumu), konkursu (izņemot konkursus, kas saistīti ar iepirkumiem valsts vai pašvaldību vajadzībām vai citādi saistīti ar rīcību ar valsts vai pašvaldību finanšu līdzekļiem un mantu) un citu līdzīga rakstura novērtējumu procesu.

Attiecīgi Regulas 23. panta 1. punktā noteikts, ka saskaņā ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, kas piemērojami datu pārzinim vai apstrādātājam, ar leģislatīvu pasākumu var ierobežot to pienākumu un tiesību darbības jomu, kas paredzēti 12. –22. pantā un 34. pantā, kā arī 5. pantā, ciktāl tā noteikumi atbilst 12. –22. pantā paredzētajām tiesībām un pienākumiem, – ja ar šādu ierobežojumu tiek ievērota pamattiesību un pamatbrīvību būtība un tas demokrātiskā sabiedrībā ir nepieciešams un samērīgs, lai garantētu, cita starpā:

- citus svarīgus Savienības vai dalībvalsts vispārējo sabiedrības interešu mērķus, jo īpaši Savienībai vai dalībvalstij svarīgas ekonomiskās vai finanšu intereses, tostarp monetāros, budžeta un nodokļu jautājumus, sabiedrības veselību un sociālo nodrošinājumu (šā panta 1. punkta e) apakšpunkts);
- reglamentētu profesiju ētikas kodeksu pārkāpumu novēršanu, izmeklēšanu, atklāšanu un saukšanu pie atbildības par tiem (šā panta 1. punkta g) apakšpunkts);

- uzraudzības, pārbaudes vai regulatīvo funkciju, kas – pat, ja tikai epizodiski – ir saistīta ar oficiālu pilnvaru īstenošanu a) līdz e) un g) apakšpunktā minētajos gadījumos (šā panta 1. punkta h) apakšpunkts).

Maksātnespējas likuma 173. panta pirmajā daļā Maksātnespējas kontroles dienestam noteikts pienākums īstenot valsts politiku tiesiskās aizsardzības procesa un maksātnespējas procesa jautājumos, aizsargāt darbinieku intereses viņu darba devēja maksātnespējas gadījumā un likumā noteiktajā kārtībā un īstenot valsts un sabiedrības interešu aizsardzību tiesiskās aizsardzības procesa un maksātnespējas procesa jautājumos, tādā veidā garantējot sabiedrībai svarīgas ekonomiskās intereses, kas saistītas ar maksātnespējas jomu. Lai garantētu minētās sabiedrības intereses, Maksātnespējas kontroles dienestam, cita starpā, Maksātnespējas likuma 174.¹ panta 1. punktā ir noteikts uzdevums veikt administratoru uzraudzību, kā arī Maksātnespējas kontroles dienesta direktoram Maksātnespējas likuma 31.¹ panta pirmajā daļā un otrās daļas 2.punktā noteikts uzdevums, cita starpā, pēc savas iniciatīvas ierosināt disciplinārlietu pret tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošo personu un administratoru par profesionālās ētikas normu būtisku pārkāpumu.

Lai nodrošinātu Maksātnespējas kontroles dienestam iespēju efektīvi izpildīt tam noteikto juridisko pienākumu un uzdevumus, Maksātnespējas likuma 174.² panta pirmās daļas 9. punktā Maksātnespējas kontroles dienestam noteiktas pilnvaras ierasties pie tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošās personas un administratora maksātnespējas reģistrā ierakstītajā prakses vietā vai parādnieka — juridiskās personas — atrašanās vietā.

Ievērojot administratoru un viņu administrējamo maksātnespējas procesu lielo apjomu, lai nodrošinātu mērķtiecīgu un operatīvu administratoru pārbaudi viņu prakses vietā vai parādnieka juridiskajā adresē plānošanu, Maksātnespējas kontroles dienests ir izdevis iekšējos noteikumus, kuros ir noteikta plānoto pārbaudi plāna izstrādes kārtība, no kuras izriet, ka, plānotās pārbaudes tiek veiktas, pamatojoties uz administratoru riska līmeņa novērtējumu.

Administratoru riska līmeņa noteikšanas kārtība ir noteikta iekšējos noteikumos. Iekšējo noteikumu 1. pielikums, kas satur novērtējamos administratora riska faktoros un novērtējuma rezultātu ir iekļauts rīkojumā noteiktajā ierobežotas pieejamības informācijas sarakstā.

Izvērtējot riskus, kas saistīti ar novērtējamo administratora riska faktoru un novērtējuma rezultātu izpaušanu datu subjektam, Maksātnespējas kontroles dienests konstatēja, ka, izpaužot minēto informāciju, datu subjektam rastos iespēja ietekmēt novērtējamos riska faktoros gan attiecībā uz sevi nolūkā izvairīties no savas rīcības pārbaudes, gan citiem administratoriem, lai ietekmētu šo maksātnespējas administratoru novērtējumu. Turklāt datu izpaušanas datu subjektam gadījumā būtu grūti kontrolēt turpmāko informācijas neizpaušanu citiem sabiedrības locekļiem, kuriem arī rastos iespēja ietekmēt novērtējamos riska faktoros. Šāda rīcība neļautu Maksātnespējas kontroles dienestam objektīvi un savlaicīgi konstatēt riska faktoros un veikt efektīvu uzraudzību. Līdz ar to informācijas izpaušana būtiski apgrūtinātu Maksātnespējas kontroles dienesta juridiskā pienākuma un uzdevumu efektīvu izpildi. Tādā veidā tiktu kavēta sabiedrības ekonomisko interešu aizsardzība maksātnespējas jomā.

Regulas pirmajā apsvērumā minēts, ka fizisku personu aizsardzība attiecībā uz personas datu aizsardzību ir pamattiesības. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8. panta 1. punkts un Līguma par Eiropas Savienības darbību 16. panta 1. punkts paredz, ka ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību.

Jāņem vērā, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 9. panta pirmajā daļā noteikto administrators ir fiziskā persona, kura ir iecelta administratora amatā un kurai ir šajā likumā noteiktās tiesības un pienākumi. Amata darbībā administratori ir pielīdzināti valsts amatpersonām. Attiecīgi Maksātnespējas kontroles dienests, veicot administratora riska

līmeņa novērtējumu, apstrādā nevis administratora kā privātpersonas datus, bet gan datus, kas radušies administratora kā amatpersonas pienākumu izpildes rezultātā.

Arī tiesu praksē ir atzīts, ka amatpersonas funkciju izpildes ietvaros cilvēks neīsteno savas pamattiesības, bet īsteno valsts varu. Ievērojot, ka valsts nav pamattiesību subjekts, arī cilvēks jautājumos, kuros tas uzstājas kā valsts varas subjekts, nevar atsaukties uz pamattiesībām. (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008. gada 26. septembra lēmuma lietā Nr.SKA-525/2008 13. punkts).

Ievērojot minēto, secināms, ka administratora, kā administratora amatā ieceltas amatpersonas, tiesības uz Regulas 15. pantā noteikto ziņu attiecībā uz administratora datu grupēšanu riska grupās saņemšanu var tikt ierobežotas, ciktāl šo datu apstrāde ietilpst Maksātspējas kontroles dienesta garantēto sabiedrības leģitīmo interešu lokā.

Vienlaikus, izvērtējot informācijas par novērtējamajiem riska faktoriem un novērtējuma rezultātiem sniegšanas pienākumu, atbilstoši minētajām tiesību normām, jāņem vērā, ka minētā informācija ir paredzēta un noteikta vienīgi iestādes iekšējai lietošanai, lai sagatavotu plānoto pārbaūžu plānu. Administratora iekļaušana kādā no riska grupām nerada viņam juridiskas sekas, tāpat juridiskas sekas nerada administratora iekļaušana plānoto pārbaūžu plānā. Maksātspējas kontroles dienesta paziņojuma nosūtīšana rada administratoram vienīgi no Maksātspējas likuma normām izrietošu vispārīgu pienākumu nodrošināt sasniedzamību prakses vietā, iepazīšanos ar maksātspējas procesu lietām un citu Maksātspējas kontroles dienesta uzdevumu izpildi un pilnvaru īstenošanu. Juridiskas sekas rada paša administratora rīcības tiesiskums, kas tiek konstatēts, veicot pārbaudi. Jebkādā citā kārtībā veiktai pārbaūžu plānošanai attiecībā uz administratoru būtu tādas pašas juridiskās sekas.

Ņemot vērā minēto, secināms, ka personas tiesības saņemt no Maksātspējas kontroles dienesta informāciju par viņa kā administratora grupēšanas risku grupās datu kategorijām Maksātspējas kontroles dienests, izdodot rīkojumu, ir ierobežojis pamatoti, ievērojot pamattiesību un pamatbrīvību būtību, un izvērtējot šāda ierobežojuma noteikšanas nepieciešamību un samērīgumu demokrātiskā sabiedrībā, lai Maksātspējas kontroles dienests spētu pilnvērtīgi izpildīt tam Maksātspējas likumā noteiktos uzdevumus veikt administratoru darbības uzraudzību un pārbaudes, kā arī ierosināt disciplinārlietu pret administratoru par profesionālās ētikas normu būtisku pārkāpumu, tādējādi garantējot tā kompetencē nodotās sabiedrības ekonomiskās intereses attiecībā uz maksātspējas jomu.